

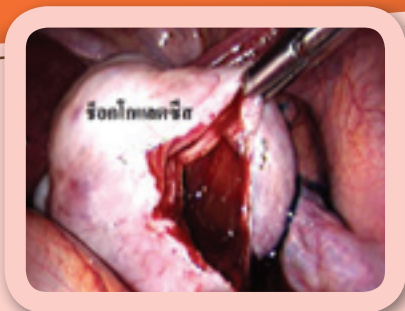

หลายคนคงเคยได้ยินชื่อของโรคข้อโกแลตซิส หรือโรคที่ท้าวการแพทย์เรียกว่า โรคเยื่อโพรงมดลูกเจริญผิดที่ ซึ่งหมายถึง โรคที่มีภาวะการเจริญเติบโตของเซลล์เยื่อโพรงมดลูกขึ้นผิดที่

ลักษณะอาการ

โดยปกติแล้วเซลล์เยื่อโพรงมดลูกจะเจริญเติบโตภายในโพรงมดลูก แต่ถ้ามีการเจริญของเยื่อโพรงมดลูกผิดที่จะทำให้เกิดอาการ ซึ่งอาการแสดงของโรคนี้แบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ ชนิดที่พบภายนอกมดลูก เป็นชนิดที่พบได้บ่อย ส่วนใหญ่มักพบบริเวณอุ้งเชิงกราน ได้แก่ รังไข่ ท่อนำไข่ เยื่อบุช่องท้อง รวมถึงอวัยวะใกล้เคียง เช่น กระเพาะปัสสาวะ และลำไส้ใหญ่ นอกจากนี้ยังพบได้ที่ ท่อไต ลำไส้เล็ก ปอด สมอง และบริเวณผิวหนัง หรือแผลผ่าตัด เป็นต้น อีกชนิดพบได้ในกล้ามเนื้อมดลูก อันเกิดจากเซลล์เยื่อโพรงมดลูกไปเจริญแทรกอยู่ในกล้ามเนื้อมดลูก ทำให้มีอาการปวดประจำเดือนและตรวจพบว่ามดลูกมีขนาดโตขึ้น โดยทั่วไปโรคเยื่อโพรงมดลูกเจริญผิดที่จะหมายถึง ชนิดที่พบภายนอกมดลูก

ข้อโกแลตซิส และคำว่า ซิส

หมายถึง ถุงน้ำ ข้อโกแลตซิส จึงเป็นอาการแสดงหนึ่งของโรคเยื่อโพรงมดลูกเจริญผิดที่ โดยตัวโรคไปเกิดขึ้นที่รังไข่ในลักษณะของถุงน้ำ ที่เราเรียกว่า ข้อโกแลตซิส เพราะลักษณะของถุงน้ำในโรคนี้ ภายในมีของเหลวที่มีลักษณะคล้ายกับข้อโกแลต

สำหรับสาเหตุของการเกิดถุงน้ำช็อกโกแลต เชื่อว่าเกิดจากการที่เลือดระดู หรือประจำเดือนมีการไหลย้อนกลับเข้าไปในอุ้งเชิงกราน ผ่านทางท่อนำไข่ ซึ่งโดยปกติแล้วเวลาผู้หญิงมีประจำเดือน นอกจากเลือดประจำเดือนจะไหลออกมาทางช่องคลอดแล้ว จะมีเลือดบางส่วนไหลผ่านท่อนำไข่เข้าไปในอุ้งเชิงกราน โดยเลือดประจำเดือนนี้จะมีเซลล์เยื่อบุโพรงมดลูกอยู่ ซึ่งโดยปกติแล้วร่างกายคนเราจะมีการกำจัดเซลล์เยื่อบุโพรงมดลูกเหล่านี้ แต่ในผู้หญิงบางคนมีความผิดปกติของกลไกในการกำจัดเซลล์เหล่านี้ ทำให้เซลล์เยื่อบุโพรงมดลูกที่หลุดออกมานั้น ไปฝังตัวตามจุดต่างๆ ในอุ้งเชิงกราน รวมถึงรังไข่ และเจริญเติบโตจนทำให้เกิดถุงน้ำขึ้น เวลาที่เรามีประจำเดือน เซลล์ของเยื่อบุโพรงมดลูกที่อยู่ในถุงน้ำก็จะมีเลือดออกเข้าไปในถุงน้ำนั้นด้วย เมื่อเวลาผ่านไป น้ำซึ่งเป็นส่วนประกอบในถุงเลือดนั้นจะถูกดูดซึมกลับทำให้เลือดในถุงมีลักษณะเข้มข้น และเมื่อค้างอยู่นานๆ ก็มักจะกลายเป็นสีน้ำตาล มีลักษณะเหมือนช็อกโกแลต เราจึงเรียกว่า ถุงน้ำช็อกโกแลต หรือ ช็อกโกแลตซิสต์

กลุ่มเสี่ยง

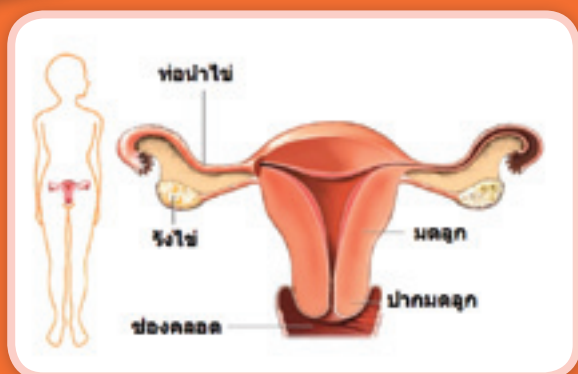
กลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเป็นโรคนี้อาจจะสัมพันธ์กับการมีประจำเดือน พบว่าสตรีที่เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกก่อนเพื่อนๆ สตรีที่เข้าสู่ภาวะวัยหมดประจำเดือน (วัยทอง) ช้ากว่าปกติ สตรีที่มีประจำเดือนออกมากและออกนานหลายวัน สตรีที่รอบเดือนมาถี่หรือระยะห่างระหว่างที่เป็นประจำเดือนแต่ละรอบสั้น สตรีที่มีแม่ พี่สาว หรือน้องสาวเป็นโรคนี้อาจจะมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคเยื่อบุโพรงมดลูกเจริญผิดที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีที่ดื่มแอลกอฮอล์และกาแฟมากๆ ก็จะมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคเยื่อบุโพรงมดลูกเจริญผิดที่สูงขึ้น

อาการที่น่าสงสัย

สำหรับอาการที่น่าสงสัยว่าจะเป็นถุงน้ำช็อกโกแลต ได้แก่ อาการปวดประจำเดือน ซึ่งเป็นอาการส่วนใหญ่ที่มาพบแพทย์ นอกจากนี้อาจมีอาการปวดท้องน้อยขณะมีเพศสัมพันธ์ ปวดท้องน้อยเรื้อรัง (มีอาการปวดท้องน้อยนานกว่า 6 เดือน) มีบุตรยาก ในบางคนคล้ายได้ก้อนที่ท้องน้อย หรือบางคนอาจมีอาการเลือดออกผิดปกติจากช่องคลอด ส่วนน้อยอาจมีอาการอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของโรค เช่น มีก้อนโตขึ้นและปวดในช่วงที่เป็นประจำเดือน หรือมีอาการไอเป็นเลือดในช่วงเป็นประจำเดือน เนื่องจากมีเยื่อบุโพรงมดลูกไปเจริญที่ปอด เป็นต้น

แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าอาการปวดประจำเดือนนั้น เป็นอาการปวดประจำเดือนตามปกติที่ผู้หญิงเป็นกัน หรือเป็นจากภาวะเยื่อบุโพรงมดลูกเจริญผิดที่ ในเรื่องนี้แนะนำให้ดูที่อายุ และลักษณะอาการปวดประจำเดือนที่เป็น ถ้าอายุยังไม่มากแล้วมีอาการปวดท้องน้อยเวลาเป็นประจำเดือน โดยเริ่มมีอาการปวดประจำเดือนตั้งแต่เริ่มเป็นประจำเดือนครั้งแรก อาการปวดเป็นเท่าๆ เดิม ไม่ได้ปวดรุนแรงขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นอาการปวดประจำเดือนธรรมดา แต่ถ้าอายุมากขึ้น แล้วอยู่ๆ มาเริ่มมีอาการปวดประจำเดือนหรืออาการปวดประจำเดือนเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น เดิมมีอาการปวดประจำเดือนไม่มาก พอทนได้ หรือทานเพียงยาพาราเซตามอลก็หาย แต่ต่อมามีอาการปวดประจำเดือนเป็นมากขึ้น ต้องทานยาแก้ปวดปริมาณมากขึ้น หรือต้องทานยาแก้ปวดที่มีฤทธิ์แรงขึ้น มีอาการปวดจนต้องหยุดเรียน หยุดงาน หรือปวดจนรบกวนชีวิตประจำวัน หรือบางคนถึงขั้นต้องไปผ่าตัดที่คลินิกหรือโรงพยาบาล อาการดังกล่าวค่อนข้างบ่งชี้ว่าน่าจะเป็นโรคเยื่อบุโพรงมดลูกเจริญผิดที่

อันตราย

หลายๆ คนคงสงสัยว่าโรคช็อกโกแลตซีสนี้เป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างไร ภาวะนี้เป็นสาเหตุหนึ่งของอาการปวดประจำเดือน ทำให้เราต้องทนทุกข์ทรมานจากอาการปวด ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตแย่ลง บางครั้งส่งผลทางด้านการทำงานและสังคม ทำให้เราต้องหยุดเรียน หรือหยุดงานเนื่องจากอาการปวด ในบางคนเกิดการแตกของถุงน้ำ จะทำให้เกิดอาการปวดท้องแบบเฉียบพลัน ซึ่งอาจต้องได้รับการผ่าตัดแบบฉุกเฉิน นอกจากนี้โรคนี้อาจทำให้เกิดปัญหาภาวะมีบุตรยาก เนื่องจากโรคนี้นี้มักจะทำให้เกิดพังผืดในอุ้งเชิงกราน บางรายเป็นมากจนทำให้เกิดการอุดตัน

ของท่อนำไข่ ซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องรักษาโดยการผ่าตัด หรือต้องใช้เทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ เช่น การทำเด็กหลอดแก้ว สำหรับบางท่านกังวลว่า ช็อกโกแลตซีสนี้สามารถกลายเป็นมะเร็งได้ไหม ซึ่งจากข้อมูลทางการแพทย์พบว่า โอกาสที่โรคเยื่อโพรงมดลูกเจริญผิดปกติที่นั่นจะกลายเป็นมะเร็ง มีโอกาสเกิดน้อยกว่า 1%

กรณีที่สงสัยว่าจะเป็นช็อกโกแลตซีส

ในกรณีที่สงสัยว่าเป็นโรคนี้นั้น แนะนำให้พบสูติรีแพทย์ ซึ่งแพทย์จะทำการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และตรวจภายใน กรณีที่สงสัยว่าจะเป็นช็อกโกแลตซีส แพทย์จะทำการตรวจอัลตราซาวด์ หรือตรวจพิเศษอื่นๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งการตรวจอัลตราซาวด์นั้นอาจทำการตรวจทางหน้าท้อง หรือตรวจทางช่องคลอด ซึ่งแพทย์จะเลือกตรวจตามความเหมาะสม แต่สำหรับการวินิจฉัยที่แน่นอนที่สุดคือ การส่องกล้องเข้าไปในช่องท้อง ร่วมกับการตัดชิ้นเนื้อเล็กๆ เอามาตรวจทางพยาธิวิทยา ซึ่งการตรวจโดยวิธีส่องกล้องนี้ไม่จำเป็นต้องทำในผู้ป่วยทุกคน แพทย์จะทำเมื่อเห็นว่ามีเหมาะสม

การรักษา

การรักษาโรคนี้นั้น หลักๆ มี 3 วิธี คือ การใช้ยา การผ่าตัด หรือใช้ทั้งสองวิธีร่วมกัน โดยวิธีการรักษาจะคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ของผู้ป่วย ได้แก่ อาการของผู้ป่วย อายุ ความต้องการมีบุตร และความรุนแรงของโรค โดยการรักษาแบบใช้ยามีทั้งการยาในกลุ่มที่มีฮอร์โมน และไม่มีฮอร์โมน ส่วนการผ่าตัดก็มีทั้งวิธีการผ่าตัดเปิดหน้าท้อง หรือวิธีการผ่าตัดแบบส่องกล้อง ซึ่งวิธีการผ่าตัดส่องกล้องจะมีข้อดีคือ แผลเล็ก ปวดแผลน้อย ใช้เวลานอนรักษาในโรงพยาบาลหรือการพักฟื้นหลังผ่าตัดสั้นกว่าการผ่าตัดเปิดหน้าท้อง แต่ว่าวิธีการผ่าตัดแบบส่องกล้องนั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า และต้องอาศัยแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ซึ่งวิธีการรักษานั้น แพทย์จะเลือกตามความเหมาะสมสำหรับผู้ป่วยในแต่ละราย

สุดท้ายนี้

ขอแนะนำว่า ในกรณีที่เรามีอาการปวดประจำเดือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาการปวดนั้นรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ หรือมีอาการอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้น ขอให้ท่านรีบไปปรึกษาสูติรีแพทย์ที่คลินิกหรือโรงพยาบาลใกล้บ้าน